OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

LsN Marietta Keravuori-Rusanen

Lausunto

27.11.2019

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 91/2019 vp)

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi yleistiedoksiantoa ja julkisia kuulutuksia koskevan hallintolain muutoksen (432/2019) sekä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808(2019) voimaantulon vaatimat tekniset tarkistukset liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Sekä hallintolain muutos että oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki tulevat voimaan 1.1.2020.

Esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia on tässä lausunnossa tarkasteltu vain siltä osin kuin niissä on kyse hallintolain mukaiseen kuulutusmenettelyyn tai oikeuden käynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin kohdistuvista viittauksista.

Esitykseen sisältyy ehdotus tuomioistuinlain 14 luvun 3 §:n muuttamisesta (9. LE), jolle oikeusministeriö on antanut esittelyluvan.

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Hallintolain kuulutussäännöksiin kohdistuvat viittaukset

Hallintolain mukaisessa julkisessa kuulutuksessa on kyse erityisestä tiedoksiantotavasta, joka soveltuessaan syrjäyttää muut hallintolain mukaiset tiedoksiantomuodot. Toimivalta julkisen kuulutuksen toimittamiseen johtuu siten aina muusta lainsäädännöstä.

Julkista kuulutusta tulisi käyttää vain silloin, kun erityislainsäännön mukaisessa yhteydessä on asian laatuun liittyviä erityisiä perusteita saattaa tiedoksiannon kohteena oleva asiakirja yleisesti nähtäville eikä tavanomaisia tiedoksiantokeinoja, kuten tällaisiin tilanteisiin usein soveltuvaa yleistiedoksiantomenettelyä, voida pitää riittävinä tai tarkoituksenmukaisina. Julkisen kuulutuksen asiallisesta käyttöalasta ja käytön perusteista tulee tehdä asianmukaisesti selkoa lakiehdotuksen perusteluissa. Mahdollinen tarve hallintolaista poikkeavalle tai täydentävälle sääntelylle on perusteltava.

Hallintolain mukaiseen kuulutusmenettelyyn kohdistuvat viittaussäännökset on esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksissa muotoiltu sinänsä asianmukaisesti. Esityksen perusteluissa on myös aiheellisesti korostettu sitä lähtökohtaa, että hallintolain kuulutussäännösten mahdollistamaa harkintavaltaa käytettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota vastaanottajien oikeusasemaan ja tiedonsaannin tarpeeseen. Hallintovaliokunta painotti hallintolain muuttamiseen johtaneesta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (HaVM 29/2018 vp), että tarve täydentävien tiedoksiantotapojen käyttämiselle saattaa olla suurempi sääntelyn voimaantulon alkuvaiheessa ennen julkisen hallinnon laajempaa digitalisaatiokehitystä.

Lakiehdotuksiin sisältyy eräitä säännöksiä kuulutusten ja kuulutettavien asiakirjojen nähtävilläpitoajan pituudesta. Nähtävilläpitoaika on osin ehdotettu sidottavaksi muutoksenhaulle säädettyyn aikaan (1. LE 103 §, 2. LE 90 §). On syytä todeta, että vaatimus pitää kuulutus ja sen kohteena oleva asiakirjat nähtävillä muutoksenhakuajan johtuu suoraan hallintolain 62 a §:n 2 momentista (”Jos asiakirjan tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhakuaika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika, kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä yleisesti nähtävillä mainitun

määräajan päättymiseen asti”). Muussa tapauksessa kuulutus ja kuulutettava asiakirja on hallintolain mukaan pidettävä yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla yleisesti nähtävillä 14 vuorokautta. Hallintolain 62 § b:stä joka tapauksessa johtuu vaatimus poistaa julkisen kuulutuksen ja kuulutettavan asiakirjan sisältämät henkilötiedot viranomaisen verkkosivuilta 62 a §:n 2 momentissa tarkoitetun nähtävillä pitoajan päätyttyä (14 vrk/muutoksenhakuaika/muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika).

Esitykseen sisältyvän 1. ja 2. LE:n mukainen kuulutussääntely pohjautuu lakitekniseen rakenteeseen, jossa lakiehdotusten alkupuolella säädetään kuulutusvelvoitteesta, mutta varsinainen toimivaltaperusta hallintolain kuulutussäännösten soveltamiseen määräytyisi lakiehdotusten loppupuolen säännösten perusteella (1. LE 108 §, 2. LE 95 §). Hallintolain mukaiseen kuulutusmenettelyyn kohdistuvat viittaukset on muussa lainsäädännössä sijoitettu tyypillisesti kuulutusvelvoitteen yhteyteen. Soveltamisen kannalta on joka tapauksessa tärkeää, ettei toimivaltaperustasta jää sääntelyn perusteella epäselvyyttä.

Tie-, rata- ja yleissuunnitelma-asiakirjat saattavat esityksen mukaan sisältää henkilötietoja tai muita yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia tietoja kuten kiinteistöihin liittyviä tietoja, jotka voidaan yhdistää henkilöön. Esityksen perusteluissa on yleisellä tasolla käsitelty kuulutusmenettelyn käyttöönottoa tarkoittavien säännösehdotusten suhdetta EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen. Esityksen mukaan henkilötietojen käsittely perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti lakisääteisten velvollisuuksien noudattamiseen ja e alakohdan mukaisesti yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi väylien suunnitteluun liittyen. Rekisteröidyn kannalta on tärkeää tietää kumman käsittelyperusteen nojalla hänen oikeutensa määräytyvät.

Muutoksenhakusääntelystä

Esitykseen sisältyvän 3. LE:n 88 §:n 2 momentissa ja 5. LE:n 257 §:ssä on lueteltu pykälät, joiden mukaisista asioista saa valittaa. Muotoilu voi johtaa virheelliseen tulkintaan siitä, että muista asianomaisten lakien mukaisista päätöksistä ei saisi valittaa. Asianmukaisempaa olisikin todeta em. säännöksissä yleisesti, että muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa, jolloin valitusoikeus määräytyisi asianomaisen yleislain mukaan.